

ВАРДАРСКИ ЗБОРНИК

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS
COMITE INTERDEPARTEMENTAL RECUEIL DE VARDAR

DE VARDAR RECUEIL

9

REDACTEUR VLADIMIR STOJANČEVIĆ

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
МЕЂУОДЕЉЕЊСКИ ВАРДАРСКИ ОДБОР

ВАРДАРСКИ ЗБОРНИК

9

УРЕДНИК ВЛАДИМИР СТОЈАНЧЕВИЋ

БЕОГРАД 2012

ЧЛАНОВИ РЕДАКЦИОНОГ ОДБОРА:

ВЛАДИМИР СТОЈАНЧЕВИЋ

МИЛОРАД ЕКМЕЧИЋ

МИХАИЛО ВОЈВОДИЋ

ВЛАДИМИР БОВАН

СЕКРЕТАР

ЉИЉАНА ПЕРОВИЋ

Примљено на IX скупку Одељења историјских наука, од 30. новембра 2011. године, на основу позитивних мишљења рецензената, посебно датих за сваки рад

АМБЛЕМ: НОВАЦ ЦАРА СТЕФАНА ДУШАНА

ИЗДАЈЕ:

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

© СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ 2012.

ISSN 1450-8486

КОРИЦЕ: НИКОЛА ДУДИЋ

ЛИКОВНИ ПРИКАЗ НОВЦА ЦАРА СТЕФАНА ДУШАНА
НА V СТРАНИ: МЛАДЕН СРБИНОВИЋ

ЛЕКТОР: ЉИЉАНА МИЉКОВИЋ

КОРЕКТОР: РАТКА ПАВЛОВИЋ

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК: МИРА ЗЕБИЋ

ШТАМПА: ШТАМПARIЈА СРПСКЕ
ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ, БЕОГРАД

ТИРАЖ: 400 ПРИМЕРАКА

САДРЖАЈ – TABLE DES MATIERES

<i>Владимир Стојанчевић</i>	Из српске историјске прошлости у Битољском вилаету на прелазу 19. у 20 век (Друштвено-политичке прилике)	1
<i>Vladimir Stojančević</i>	On Serbian Historical Past in Monastir Vilajet in Transition from 19 TH to 20 TH Century – Social and Political Circumstances	47
<i>Љиљана Алексић-Пејковић</i>	Покушаји оснивања српског новчаног завода у Скопљу до 1912. године	49
<i>Ljiljana Aleksić-Rejković</i>	The Attempts at Founding the Serbian Monetary Fund in Skoplje till 1912	80
<i>Славиша Недељковић</i>	Преглед организованог рада националне акције српске владе у Македонији и Старој Србији крајем 19. века	81
<i>Slaviša Nedeljković</i>	Survey of the Organised Work of the National Action of the Serbian Government in Macedonia and Old Serbia at the End of the 19 TH Century	92
<i>Миле Станић</i>	Предлог о отварању српских конзулата у Призрену и Велесу ..	93
<i>Mile Stanić</i>	Proposal on Opening the Serbian Consulates in Prizren and Veles	97
<i>Владимир Бован</i>	Сећања Јанићија Поповића на своје школске другове и колеге учитеље у Вардарској Македонији од 1905. до 1915. године	99
<i>Vladimir Bovan</i>	Memories of Janićije Popović of His School Friends and Teacher Colleagues in Vardarska Macedonia from 1905 TO 1915	111
<i>Зоран Т. Јовановић</i>	Скопско Народно позориште у ратним условима (1914–1915)	113
<i>Zoran T. Jovanović</i>	Skoplje National Theatre in War Conditions (1914–1915)	139
<i>Зоран Живковић Христић</i>	Ђачка литерарна дружина „Дојчин” у Солуну и Скопљу, од 1903. до 1912. (Етнографска грађа у заоставштини Милоша Ивковића, I)	141
<i>Zoran Živković Hristić</i>	Literary School Club “Dojčin“ in Thessalonica and Skoplje 1903–1912	187

<i>Стјаниша Војиновић</i> <i>Staniša Vojinović</i>	Коста Абрашевић, први пролетерски песник	189
	Kosta Abrašević, the First Proletarian Poet	204
<i>Ђорђе Перућ</i> <i>Djordje Perić</i>	Историја и народна традиција у двама старосрбијанским песмама из „Руковети” Стевана Мокрањца (Посвећено академику Владимиру Стојанчевићу)	205
	History and the National Tradition in Two Old Serbian Songs from Stevan Mokranjac’s <i>Rukoveti</i>	225
<i>Драгиша И. Кецојевић</i> <i>Dragiša I. Kecojević</i>	Државна народна школа „Карађорђе” у колонијалистичком селу Карађорђевац 1922–1941, Други део	227
	State National School “Karadjordje” in the Colonized Village of Karadjordjevac 1922–1941, Part II	251
<i>Драгиша И. Кецојевић</i> <i>Dragiša I. Kecojević</i>	Земљотрес у Јужној Србији 1931. године	253
	The Earthquake in Southern Serbia in 1931.....	270
<i>Владимир Стојанчевић</i> <i>Vladimir Stojančević</i>	О Стевану Симићу и његовим успоменама	273
	About Stevan Simić and His Memories.....	301
<i>Стеван Симић</i> <i>Stevan Simić</i>	Моји списи објављени у појединим часописима, алманасима и сличним издањима у Цариграду, Солуну, Крфу, Скопљу, Сарајеву, Београду Библиографски подаци	303
	My Works Published in Magazines, Almanachs and Similar Publications in Carigrad, Thessalonica, Corfu, Skoplje, Sarajevo, Belgrade Bibliographical Data	307

ДРЖАВНА НАРОДНА ШКОЛА „КАРАЂОРЂЕ“ У КОЛОНИСТИЧКОМ СЕЛУ КАРАЂОРЂЕВАЦ, 1922–1941.

Други део

ДРАГИША И. КЕЦОЈЕВИЋ

УВОД

Ово је наставак чланка „Државна народна школа Карађорђе у колониистичком селу Карађорђевац 1922–1941“.

Дат је преглед уписа ђака у први разред школе почев од 1922. до 1940. године. Поред тога, описан је допринос ђака породичном домаћинству у слободном времену. Иако деца, сваки ђак је био користан јер је било послова које су деца обављала са успехом и на опште задовољство.

За становнике новог села, заснованог на голој пољани, са врло тешким условима за живот и опстанак, питање образовања је било посебно тешко. Пре свега, у почетку није постојала никаква зграда која би била повољна за школу, па су ђаци одлазили у школу у суседна села Пираву и Градац.

Међу досељеницима је било и образованих људи. Међу њима је био и један учитељ у пензији. Звао се Милован Катић, родом из Кордуна. Био је борац за ћирилицу у чисто хрватској средини, па је за казну пензионисан и у Карађорђевац се доселио као пензионер. То, да је он био учитељ ништа није значило кад село није имало школску зграду у којој би се одржавала настава.

Миле Катић се доселио из Кордуна. За време Првог светског рата је био аустријски војник. Заједно са великом групом Срба пребегао је Русима 1916. године и до краја рата остао у Русији. Био је учесник Октобарске револуције и њен велики пропагатор, наглашавајући да су радници и сељаци после револуције постали власници фабрика и својих пољопривредних имања. И за време немачке окупације у Другом светском рату тврдио је да ће Руси победити. Мање је агитовао за Русе кад су четници почели да кољу. Своје кћерке Јеку и Латинку је школовао. Обе су завршиле учитељску школу и биле учитељице у Јужној Србији. Јека је и после рата неколико година била учитељица у Карађорђевцу, у средини где је било више Македонаца него Срба. Првих година, док није било школованих македонских учитеља, Јека је наставу одржавала на српском језику. Ниједан Македонац никад није поставио питање зашто она предаје њиховој деци на српском.

Уживала је велико поштовање ђачких родитеља и осталих становника Карађорђевог. Отишла је у пензију са пуним радним стажом, предајући до краја на српском језику. Њеном угледу допринео је и њен отац Миле, који је био врло узоран земљорадник и уживао поштовање целог села.

Милев син Раде је до Првог светског рата завршио четири разреда гимназије у Слуњу. После рата није хтео да настави гимназију и посветио се земљорадњи. Био је врло успешан земљорадник и богат домаћин.

Ђуро Трбојевић је завршио четири разреда гимназије у Слуњу пре Првог светског рата. Ни он није хтео да настави школовање, већ се посветио земљорадњи. Савладао је, без школе, неколико заната и био је познавалац многих машина. Бавио се ловом и то врло успешно. Одлично је познавао ловачке пушке и важио за најбољег мајстора за оправке ловачких пушака, мотоцикла, мотора и разних пољопривредних машина.

Такви су били ондашњи људи.

ЖИВОТ ПРЕДШКОЛСКЕ ДЕЦЕ

Данашњи људи не знају да су сеоска деца у предшколском периоду била, од малих ногу, врло корисна за породицу, помажући родитељима у границама својих дечјих могућности.

Сеоске породице су у оно време имале по петоро, десеторо и више деце. Деца од три године су помагала мајкама у неговању деце. Док је мајка обављала кућне послове, трогодишње дете је љуљало и успављивало свога братића или сестрицу у колевци. Некад је то било врло напорно јер је одојче понекад много плакало и, као за инат, није му се спавало. Дете задужено за одојче, је прибегавало разним лукавствима, причама и успаванкама да успава непослушника. Понекад је морало да одојче узме из колевке у наручје и шета са њим по кући или испред куће док га не успава.

Деца старија од три године су помагала мајци у кућним пословима и старијој браћи и сестрама код чувања стоке.

Деца од пет и више година су била озбиљни помагачи одраслим чуварима стоке. Била су то стада оваца или говеда, којих је у неким домаћинствима било поприлично, по седамдесет и више оваца и по више од шест говеда. Стока се често залетала у воћњаке и плодне њиве, пшеницу, кукуруз, детелину, разно поврће и остали зелениш и правила велике штете.

Та иста деца су изјутра помагала мајкама при мужи стоке, држећи овце док их је мајка музла. Исто су то чинила и увече кад се стока враћала са паше.

Кућа мога оца је била удаљена 900 метара од села и налазила се испод брда званог „Орлов крш“. Изнад наше куће налазила се пространа пољана, у ствари сеоска утрина на којој су се напасала сеоска стада. На крају утрине се издизало брдо звано „Бандера“ обрасло

прнаром и растињем погодним за сточну храну. У „Бандери“ је било и неколико ливада са обилном травом коју је стока радо јела.

Моја дужност, као ђака основне школе, је била да изјутра помогнем мајци да помузе овце и краве. После тога сам морао да отерам овце и говеда у „Бандеру“ и оставим их на најнижој „Малој ливади“. Одагле се стока, у току дана, полако премештала навише кроз шуму до „Средње“ и „Велике ливаде“. Ја сам се затим, трчећим кораком, враћао кући, доручковао, узимао ђачку торбу и, опет трчећим кораком, одлазио у школу.

Кад сам ја стизао, сви ђаци су увелико били у школском дворишту и играли се.

НАСТАВА

У пет минута пре осам часова школски послужитељ је звонио и сви су се ђаци постројавали у два реда пред улазом у школу. Дежурни учитељ је стајао пред улазним вратима и пратио како се постројавамо. Кад бисмо се уредно постројили давао нам је знак да уђемо. Улазили смо два по два и одлазили у своје учионице. Сваки ђак је седао на своје место.

У школи су биле две учионице са по два реда клупа. У свакој клупи је било места за два ученика. У свакој учионици су слушала наставу по два разреда код истог учитеља.

Школски час је трајао 45 минута, а пауза између часова је била 15 минута.

Дневна настава је била подељена на два дела, преподневну и послеподневну. Преподневна настава је почињала у 8 часова и завршавала се у 11:45 часова. Поподневна је почињала у 14 а завршавала се у 16:45.

Учитељ је улазио у учионицу тачно на време. Чим би се он појавио на вратима, сви ђаци су устајали и остајали стојећи све док он не да знак да седну. Учитељ је седао за свој сто, отварао дневник и позивао редара да поднесе извештај. Редар је устајао и саопштавао имена одсутних ђака за оба разреда. Учитељ је записивао у дневник њихова имена и разлог изостанка, ако је редару био познат.

У току једнога часа учитељ је радио са једним разредом. Онај други разред би добио неки задатак из рачуна или да прочита неку лекцију из другог предмета.

Учитељ је почињао са новим градивом и то је обично трајало целог часа. Ако није било новог градива онда је вршена провера знања пропитивањем. Учитељ прозива једног ђака. Прозвани устаје, учитељ му поставља питање и он одговара. Ако ђак не зна или даје погрешан одговор, учитељ се обраћа осталим ученицима питањем:

– Ко зна одговор?

Сви који знају одговор подижу десну руку. Учитељ пита једнога од њих. Ако он да погрешан одговор учитељ пита другог, и тако редом док не добије тачан одговор.

Следећег часа на реду је био онај други разред. Ново градиво или провера старог пропитивањем.

Ако је неки ђак желео да изађе у току часа он је подизао десну руку и на знак учитеља устајао и рекао отприлике:

– Молим господине, желим да изађем!

Учитељ му је давао знак одобравања и ученик је излазио.

За време одмора ђаци су се играли у школском дворишту. Нико није смео да се удаљава из дворишта за време одмора.

Улаз на следећи час одвијао се по истом поступку као и за први час.

И тако даље до 11:45 часова, до краја четвртог часа. Подневни одмор је трајао од 11:45 до 14 часова.

Учитељи су сваког понедељка вршили контролу чистоће ђака. Послужитељ је тога дана звонио 15 минута раније, у присуству оба учитеља. Сваки учитељ је прегледао своје ђаке.

Најпре смо морали да испружимо руке са ноктима нагоре. Нокти су морали бити орезани и за то су се постарале наше мајке, које су имале маказе и њима нам секле нокте сваке недеље.

После ноктију на ред су долазили коса, врат и уши. Мајке су нас купале сваке суботе увече и посебно обраћале пажњу на прање главе.

У свим случајевима нечистоће врата и ушију учитељ је кажњавао ђака ударцима прута по длановима. За нечисте нокте ударао га је по ноктима. После тога је сваки такав ђак морао да оде кући и на други час да се врати нов новцијат.

ОБАВЕЗЕ ПОСЛЕ ШКОЛЕ

После завршетка поподневне наставе одлазио сам кући. Оставио бих ђачку торбицу у соби, појео нешто на брзину и одлазио да прихватим стоку у подножју „Бандере“. Стока је била научена да се целога дана креће по „Бандери“ и пред мрак се спусти на „Малу ливаду“ где сам је оставио ујутру.

Знало се да у шуми има вукова, али се није дешавало да у току дана нападну стада. Обично су ноћу упадали у торове и клали овце. Изузетак је био само један дан, и то баш када се стока пред мрак спустила на други крај подножја „Бандере“. Ишао сам према овцама и говедима уз мање брдашце, иза кога сам у једној удољици видео стоку издалека са стране. У подножју брдашцета се налазила кућа Николе Марковића. Кад сам избио на брдашце угледао сам у долини вука који је черупао једну овцу. Около су пасла говеда а овце су се биле збиле у гомилу на супротној страни долине. Повикао сам неколико пута, најгласније што сам могао: „Вук!... Вук!“. Одазвао се Никола и са сином Љубомиром потрчао ка мени. Један во је пришао вуку и отерао га са заклане овце. Вук се одмакао и пошао да се привуче волу

иза леђа. Во је био опрезан. Окренуо се и полетео на вука. Вук је побегао. Никола и Љубомир су убрзо дошли, али овци није било спаса, била је раскомадана и црева су јој се била расула по пољани. Такав случај се никад касније није поновио.

Међу нама, децом, причало се да, чим угледамо вука треба да гласно вичемо „Вук!“ више пута. Ако се деси да он нас раније види уста ће нам се завезати и нећемо моћи да вичемо. Значи, требало је угледати вука пре него он нас види и викати. Зато сам ја викао тако гласно.

Дотерао бих стоку кући. Говеда су ишла у шталу, а овце у тор. Одмах је почињала мужа крава и оваца. Краве су мужене пред шталом и њих је требало држати, али не увек. Овце су мужене на улазу у тор. Мајка је седела пред улазом у тор са лонцем испред себе. Ја сам хватао овцу, доводио је до мајке и мужа би почела. За време муже држао сам овцу. После муже овца је улазила у тор, а ја сам доводио следећу.

После смиривања стоке опрали бисмо руке и улазили у кућу.

После вечере отац, брат и сестре су одлазили на спавање, а ја и мајка смо почињали учење. Према слабој светлости петролејске лампе савлађивали смо ново градиво од тога дана и домаће задатке за следећи дан. Мајка је била невероватно упорна и, за моје ондашње схватање, била је писменија од осталих жена у селу. Понекад смо учили до дубоко у ноћ, па сам сутрадан био поспан. Ниједном од мојих другара мајка није помагала у савлађивању градива. Савлађивали су га како су сами знали и умели.

Ето, тако је протицао мој ђачки дан, а слично су пролазили и дани осталих ондашњих сеоских ђака.

Многи од нас су помагали родитељима у сађењу пролећних усева: кромпира, пасуља и осталог поврћа. Рад са ашовом, лопатом и мотиком није нам био непознат и били смо од велике користи родитељима код тих радова.

И приликом орања смо били корисни. Врло често сам, као ђак, водио волове приликом орања и помагао при утовару сена или сламе на кола. Пошто нисмо имали бунар, ми деца смо доносили воду са бунара Бошка Јововића, удаљеног од наше куће петсто метара.

Кад је требало купити шећер, кафу, зејтин, дуван и цигаре мене су слали у бакалницу у Удово да купим све што треба и донесем. У Удово сам односио и предавао на пошту писма, која је мој отац писао рођацима у родном месту и пријатељима у Југославији. Из Удова сам доносио оцу коверте, поштанске марке и папир за писање. Запазио сам да је имао врло леп рукопис. Од нашег села Удово је удаљено четири километра. Имало је бакалницу, пошту, железничку станицу „Струмицу“, шпедицију и жандармеријску станицу.

Кад у нашој сиротињској кући није било новаца ја сам односио кокошија јаја и сир и предавао бакалину. Он је откупљивао јаја и сир и продавао их становницима Удова или их је слао трговцима у Скопље. Бакалин је био Јеврејин и звао се Соботом Менахем. Супруга му се звала Вилхелмина. Немци су их уморили за време рата у логору код Беча. Били су диван брачни пар и давали су народу робу на вересију и дужи почек.

Не постоје сачувани подаци о броју ћака у школи у Карађорђевицу за првих неколико година.

Из расположивих података из каснијих година видимо да се број ћака повећавао из године у годину. Тако је 1933. године укупан број ћака био 67, од чега мушких 49 а женских 18. А 1940. године укупан број ћака је био 108, од чега 59 мушких и 49 женских.

ИЗВЕШТАЈИ ШКОЛСКИХ НАДЗОРНИКА

Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца је била подељена на области а области на политичке срезове. Школске власти су своју делатност остваривале преко школских срезова. Надлежност једног школског среза је могла да се простире и на два политичка среза. У Ћевђелији је било седиште школског среза чији је званичан назив био *Школски срез ѓевђелијско-дојрански*. Из самог назива се види да се надлежност тога школског среза простирала на два политичка среза – на ѓевђелијски и дојрански. На челу тога школског среза био је школски надзорник, чије је седиште било у Ћевђелији.

Обавеза школског надзорника је била да за свако тромесечје доставља Министарству просвете, Одељењу за основну наставу у Београду, Спискове за школски срез ѓевђелијски (политички срезови ѓевђелијски и дојрански). У тим списковима је даван табеларни преглед имена наставника, њихових звања, места службовања, категорија, положајних група и степена, број чланова породице и висине месечних припадљности.

У пропратном акту надзорник је достављао рекапитулацију требовања за школе, као и рекапитулацију требовања кредита за надзорништво и наставнике. У истом акту, надзорник је обавештавао Министарство у којим местима нема довољно наставног особља или га нема уопште.

Надзорници за ѓевђелијски школски срез су били: Коста Аранђеловић до краја школске 1926/27. године и Стеван Тановић од почетка 1927/28. године до 6. априла 1941. године.

Школски надзорник Коста Аранђеловић доставио је Министарству просвете акт бр. 1163 од 8. септембра 1926. године. У прилогу тога акта надзорник је доставио Министарству Списак наставника и рекапитулацију прегледа требовања за тромесечје октобар – децембар 1926. године. У Одељењу за основну наставу овај акт је заведен 10. септембра под бројем 2926.

Из Списка се види да је тада у административном срезу ѓевђелијском било: 7 основних школа, 22 стална учитеља, 1 вршилац дужности учитеља и 1 вероучитељ. У административном срезу дојранском је тада било: 14 основних школа, 16 сталних учитеља, 3 вршиоца дужности учитеља, 5 вероучитеља и 1 служитељ.

У прилогу акта бр. 282 од 5. марта 1927. године, школски надзорник Коста Аранђеловић доставио је Министарству Списак наставника и рекапитулацију прегледа требовања за месеце: април, мај и јуни 1927. године. У Одељењу за Основну наставу овај акт је заведен 8. марта под Е.Ф.Бр. 2585.

Ред. бр.	Име и презиме	Звање	Место	Број чланова породице
1	Коста Аранђеловић	Шк. надзорн.	Ђевђелија	4
2	Панта Сељановић	Стал. учитељ	Дојран	1
3	Стеван Тановић	„ „	Ђевђелија	3
...				
13	Радивоје Нановић	„ „	Валандово	4
14	Христина Секулићка	„ „	„	-
...				
20	Вукосава Лешјанин	„ „	Градец	-
...				
23	Вукман Станковић	„ „	Петрово	-
...				
37	Андра Јовановић	„ „	Карађорђевац	-
38	Јелена Бућан	„ „	„	-
...				
39	Милосав Јововић	„ „	Пирава	-
40	Олга Лазић- -Манојловићка	„ „	„	-
41	Анђелија Нановићка	„ „	Валандово	-
42	Марија Ачевац- -Савићка	„ „	„	-
43	Илија Мијушковић	„ „	Казандол	3
44	Шпиро Калезић	„ „	Градец	-
..				
49	Блажо Бошковић	„ „	Бајрамбос	

Тада је у административном срезу ђевђелијском било: 13 основних школа, 29 сталних учитеља, 2 вршиоца дужности учитеља, 1 вероучитељ и 1 служитељ надзорништва. У срезу дојранском је тада било: 14 основних школа, 19 сталних учитеља, 1 вршилац дужности учитеља и 3 вероучитеља.

*

Школски надзорник
Среза Ђевђелијско-Дојранског
КБр. 1424
4 јула 1929 год
– Ђевђелија –

Срез ђевђелијски, Област Битољска

Годишњи платни списак учитеља-ца среза Ђевђелијско-Дојранског,
обл. битолска

Ред-ни број	Име и презиме	Место службовања	Звање
1	Тановић Стеван	Ђевђелија	школ. надз.
...			
13	Калезић Шпира	Негорци	Учитељ
...			
18	Митровићева Ружица	Богданци	“
...			
20	Томић Милан	“	“
...			
25	Спасић Војислав	Петрово	“
...			
31	Нановић Радивоје	Валандово	“
32	Златић Боривоје	Пирава	“
...			
34	Бућан Јелена	Карађорђевац	“
...			
36	Нановићка Анђелија	Валандово	“
37	Станковић Вукман	Карађорђевац	“
38	Љумовић Ђорђе	Фурка	“
...			
41	Пешић Божидар	Бајрамбос	“
42	Марковић Милан	Пирава	“
...			
44	Миленковић Боривоје	Баракли	“
...			
46	Симић Никола	Градац	“

СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ

О раду школе управитељи школа су подносили редовне извештаје школском надзорнику у Ђевђелији. Сви извештаји су писани на штампаним обрасцима формата А.3 које је прописивало Министарство просвете. За свако полугође управитељ је састављао опширан извештај, који је садржавао све потребне податке о школској згради, броју одељења, броју уписаних ђака, мушких и женских, броју учитеља и вероучитеља.

О школској згради извештај је обавезно садржавао следеће податке: колико школа има учионица, које године је грађена зграда школе, у каквом је стању зграда и да ли је потребна њена оправка или треба градити нову зграду.

За ученике су давани подаци о броју уписаних, мушких и женских, и о насталим променама у току полугођа. Постојала је посебна рубрика у коју је уписиван национални састав ученика. Било је набројано више од двадесет народа и народности Краљевине Југославије.

За учитеље је обавезно уписивана национална припадност и вероисповест.

Следи „Статистика народних школа“ за државну народну школу у Карађорђевицу, на почетку и на крају школских година за које су сачувани подаци у архивима.

Бановина вардарска
Школски срез
Ђевђелијско-дојрански
Место школ. среза Ђевђелија

Општина валандовска
Пол. срез. Дојрански
Место у коме је школа –Карађорђевац
Улица и број школе

СТАТИСТИКА НАРОДНИХ ШКОЛА
(§ 7 Закона о народним школама од 1929 године)

Потпун назив школе: Државна народна школа „Карађорђе“

Школска година	Датум писања извештаја	Управитељ Школе	У ПОЧЕТКУ И НА КРАЈУ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ ШКОЛА ЈЕ ИМАЛА										
			Разреда	Одељења	Ученика			Наставника			Вероуч.		
					М.	Ж.	Свега	М.	Ж.	Свега	Прав.	Кат.	
1932/33	---- 08.09.1933.	--- ----	4	2	-								
			4	2	49	18	67						-
1933/34	----- 08.08.1934.	----- ----	4	2									
			4	2	56	32	88						-
1934/35	11.09.1934. 01.07.1935.	Филимон Ђорђевић	4	2	47	32	79	1	1	2			
			4	2	49	29	78	1	1	2	1		-
1935/36	1935. 28.06.1936.	Филимон Ђорђевић	4	2	-	-	-	1	1	2	1		-
			4	2	49	37	86	1	1	2	1		-
1936/37	19.09.1936. 28.06.1937.	Филимон Ђорђевић	4	2	53	45	98	1	1	2	1		-
			4	2	53	44	97	1	1	2	1		-
1937/38	08.09.1937. 27.06.1938.	Филимон Ђ. Радуша Ив.	4	2	48	38	86	1	1	2	1		-
			4	2	47	39	86	-	1	1	1		-
1938/39	05.09.1938. 25.06.1938.	Радуша Ивановић	4	2	53	46	99	-	2	2	1		-
			4	2	53	43	96	-	2	2	1		-
1939/40	09.09.1939. 19.07.1940.	Радуша Ивановић	4	2	58	53	111	-	2	2	1		-
			4	2	58	51	109	-	2	2	1		-
1940/41	15.09.1940. 06.04.1941. Почео рат.	Радуша Ивановић	4	2	59	49	108	-	2	2	1		-

Не постоје сачувани спискови уписивања ћака у основну школу „Карађорђе“.

Такви спискови су постојали до априлског рата 1941. године. Постојала је и чувана сва документација од почетка рада школе па све до почетка рата.

Према сећању учитељице Радуше Ивановић, сва документација је чувана у канцеларији управитеља школе. Првих дана рата у школу су се уселили Немци, а око школе су се улогорили тенкови, камиони и остала ратна механизација. Радуша је морала да напусти свој стан у школи и прешла је код Машана Кецојевића, са чијом кћерком Даринком је била нераздвојна другарица. Према њеном сећању Немци нису уништили ништа од школске документације.

Немци су ускоро отишли, а после њих су дошли Бугари. Они су уништили сву школску документацију. Најпре су поскидали са зидова слике краља Александра и Петра, краљице Марије и цара Душана.

Слика цара Душана је била необично лепа. Приказивала је Душана на коњу у пуној ратној опреми. При дну слике је писало: „**Душан Силни. Цар Срба, Бугара, Грка, Арбанаса и Приморских Страна,**“ Све слике су побацали на под, изгазили их, а потом изнели у двориште и запалили их.

Сву школску документацију су изнели у двориште, полили бензином и запалили. Није остао ни један папирећ од великог броја аката и разних школских докумената.

Ето, то је разлог што не можемо да се ослонимо на школску архиву, јер су је уништили бугарски окупатори.

Да бих дошао барем и до оскудних података ишао сам од човека до човека и у разговору са сваким записивао шта је ко рекао.

Као што видимо, спискови уписивања ћака у први разред основне школе састављени су на основу сећања некадашњих ћака школе „Карађорђе“.

Многи су избрисали из сећања многа имена, а многи су исте ћаке уписивали у први разред по две, три године.

Најтеже је било сакупити податке за првих десет година школе, јер је већина тих ћака одавно помрла, а они ретки, који су остали живи, нису могли да се сете својих вршњака са којима су ишли у школу.

У поређењу са сачуваним годишњим извештајима управника школе¹ појављују се разлике које нисам могао да избегнем, јер су понекад људи толико упорни у својим тврдњама да сам морао да уважим њихове тврдње, иако се понекад много разликују од званичних извештаја.

Нисам престао са истраживањем. Настављам даље, јер сад бар знам где постоји сумња у људска сећања. Упорјеђивањем сећања више лица доћи ће се до ближе истине.

¹ Архив Југославије. Фонд 66. Министарство просвете Краљевине Југославије.

Село Карађорђевац
Основна школа “Карађорђе”

ПРЕГЛЕД УПИСИВАЊА ЂАКА ПО ШКОЛСКИМ ГОДИНАМА

Стање на дан 1. септембра сваке године

Школска година је почињала 1. септембра и завршавала се 28. јуна (на Видовдан) следеће године. Школовање је било обавезно. Уписивана су деца која су напунила (или су пунила) седам година одговарајуће школске године.

Првих година су уписивана и деца старија од седам година, која су била ратом ометена да се упишу на време.

Школска година 1921/22.

Учитељ

Редни број	Презиме и име ђака	Име оца	Датум рођења	Датум смрти
1 2 3	Булатовић Бошко Јововић Атанасије Јововић Спасоје	Милован Бошко Радуле	20.05.1911.	29.02.1980.
	Јововић Јован	Голуб	20.01.1913.	20.01.20--.
<p>Прва тројица су ишли у школу у суседно село Пираву. Јован Јововић је ишао у школу у суседно село Градац јер му је било ближе од Пираве. Податке дао Милан Мијов Кнежевић. Према његовом казивању горња тројица су били једну школску годину старији од њега.</p>				

Школска година 1922/23.

Учитељ Катић Милован

Редни број	Презиме и име ђака	Име оца	Датум рођења	Датум смрти
1 2	Катић Латинка Кнежевић Блажо	Милован Никола Брко	1915. 1913.	
3	Брацука Кнежевић	Никола Брко	1915.	1943.
4	Димитрије		1913.	
5	Кнежевић Милка	Дмитар	1915.	
6	Кнежевић Љубомир Пилиповић Бојана	„		

Школска година 1923/24.

Учитељ Миљковић Александар

ДРАГИША
И. КЕЦОЈЕВИЋ

Редни број	Презиме и име ђака	Име оца	Датум рођења	Датум смрти
1	Божић Станко			
2	Карановић Бранко	Марко	1916.	1945.
3	Катић Латинка	Миле		
4	Кнежевић Милан	Милош	03.06.1913.	
5	Трбојевић Петар	Симо	1914.	1979.
6	Цицмиловић Војин	Илија	1912.	1945.
7	Цицмиловић Блажо - Гецо	Илија	1914.	1945.
8	Цицмиловић Даринка	Илија	1916.	

Податке дао Милан Мијов Кнежевић.

Према његовом казивању у првом разреду сви су два до три месеца ишли у школу у Пираву. Затим су прешли у Карађорђевац.

Последња два месеца четвртог разреда учили су у старој школи иза куће Јована Пауновића. Ту су, 28. јуна 1926. године, добили сведочанства о свршеном четвртом разреду.

У првом и другом разреду учитељ му је био Александар Миљковић.

У трећем и четвртом разреду учитељ му је био Јово Бошковић.

Школска година 1924/25.

Мушко: Учитељ Бошковић Јово

Женско: Учитељица Јововић Милена

Редни број	Презиме и име ђака	Име оца	Датум рођења	Датум смрти
1	Булатовић Ратомир	Мираш	1917.	1945.
2	Булатовић Стоја	Мираш	1919.	
3	Булатовић Милутин	Мираш	1921.	1945.

Школска година 1925/26.

Мушко: Учитељ Бошковић Јово

Женско: Учитељица Јововић Милена

Редни број	Презиме и име ђака	Име оца	Датум рођења	Датум смрти
1	Кнежевић Мирко	Никола	1918.	
2	Кнежевић Михаило	Брко	1918.	
3	„Мајор“ Раичевић Михаило -	Божица		
4	Мило Цицмиловић Анђа	Спасоје	1918.	10.06.1988.
		Илија	01.01.1918.	04.05.1983.

Школска година 1926/27.

Учитељица Чајак Нада

Редни број	Презиме и име ђака	Име оца	Датум рођења	Датум смрти
1	Бокан Марица		1919.	
2	Катић Душан	Миле	1919.	
3	Кнежевић Никола – „Рус“	Божица	1919.	
4	Кнежевић Петар	Обрад		
5	Кнежевић Раде	Никола Брко		
6	Павковић Даринка		19.10.1919.	
7	Пилиповић Никола	Перо	1919.	
8	Поповић Боро	Јевто		

Настава је одржавана у старој згради школе, идући од куће Јована Пауновића ка засеоку „Под брдо“. Била је позната под именом „Стара школа“.
Податке је дао Никола Перов Пилиповић.

Школска година 1927/28.

Учитељица Бућан Јелена

Редни број	Презиме и име ђака	Име оца	Датум рођења	Датум смрти
1	Јововић Анђелија	Голуб		
2	Калезић Анђелија	Јагош	1921.	02.02.1991.
3	Кецојевић Даринка	Машан	07.1921.	28.09.1985.
4	Кнежевић Душан	Јово Шарић	1920.	
5	Кнежевић Радован	Никола - Брко	1920.	25.11.1999.
6	Марковић Војин	Никола	17.01.1921.	06.10.1971.
7	Недић Љубица	Никодин	1921.	12.11.2010.
8	Поповић Боро	Јевто		
9	Раичевић Мило	Спасоје	1918.	
10	Цицмиловић Јелена	Илија	08.01.1920.	02.01.2006.

Податке дала Јелена Цицмиловић.
Вукман Станковић се помиње као учитељ.

Школска година 1928/29.

Учитељ Станковић Вукман

Редни број	Презиме и име ђака	Име оца	Датум рођења	Датум смрти
1	Моић Стеван	Јанко	27.12.1920.	16.06.1983.
2	Протић Мица	Милош		

Редни број	Презиме и име ђака	Име оца	Датум рођења	Датум смрти
1	Булатовић Даринка	Мушика	22.05.1922.	
2	Бунчић Радмила	Јанко	11.05.1922.	
3	Зорић Мара	Илија	04.08.1922.	2002.
4	Калезић Зарија	Радован	1922.	194--.
5	Катић Ђорђе – Ђурица	Никола	25.03.1922.	1945.
6	Кецојевић Данило	Машан	23.12.1922.	
7	Кнежевић Бранко - Кила качамака	Обрад	14.02.1922.	
8	Кнежевић Вида	Стево	17.06.1922.	25.03.1988.
9	Кнежевић Јован - Јошо	Миле	07.11.1922.	
10	Кнежевић Никола Мартин	Стеван		
11	Кнежевић Стево – Бацо Божичин	Брат Русов		
12	Марковић Љубо	Никола	17.07.1922.	
13	Марковић Славка	Миле	08.01.1921.	05.12.1984.
14	Марковић Зарија	Код Благоте		
15	Пилиповић Јован	Пајо		1943/45.
16	Пилиповић Јовица	Милош	1922.	1945.
17	Пилиповић Неђељко – Нега	Перо	1922.	
18	Протић Мица	Милош		
19	Рађеновић Перо	Васо		
20	Раичевић Косара	Спасоје	20.05.1922.	

Податке дали: Мара Зорић, Данило Кецојевић, Јован–Јошо Кнежевић и Љубо Марковић.

Редни број	Презиме и име ђака	Име оца	Датум рођења	Датум смрти
1	Булатовић Радован – Рајо	Мираш	18.10.1922.	1945.
2	Булатовић Сретен	Мато	01.11.1923.	06.06.2004.
3	Вешковић Марта	Божо	14.03.1924.	
4	Зељковић Мирко	Милош	18.11.1923.	
5	Зорић Стана	Илија	22.02.1924.	
6	Јованић Ђорђо	Миле	1922.	1945.
7	Јововић Момчило	Марко	1924.	1969.
8	Катић Јово – Кебо	Миле	21.02.1923.	
9	Кецојевић Драгиша	Илија	15.10.1924.	
10	Кнежевић Бранко – Лисица	Никола	15.02.1924.	13.02.1967.
11	Кнежевић Бранко – Кила качамака	Обрад	14.02.1922.	199 .
12	Миљановић Душан	Митар	20.09.1922.	1943.
13	Пилиповић Гојко	Перо	1923.	
14	Поповић Злата	Јевто	03.02.1923.	
15	Протић Миленко	Милош		19 .
16	Радовић Растомир	Вукота	18.03.1924.	20.03.1997.
17	Рађеновић Перо	Васо		194 .
18	Трбојевић Милица – Мика	Симо	19.07.1924.	

Податке дали: Зорић Стана и Кецојевић Драгиша.

Школска година 1931/32.

Учитељ Бућан Јелена

Редни број	Презиме и име ђака	Име оца	Датум рођења	Датум смрти
1	Јованић Смиља	Миле	1924.	05.1945.
2	Калезић Новак	Радован	1924.	
3	Кнежевић Никола	Миле високи	1924.	
4	Кнежевић Петар – Пепо Мартин			
5	Кнежевић Петар	Стево	22.07.1924.	
6	Кнежевић Раде – Божичин			
7	Кнежевић Сока – Сокица	Лазар - Лакић	30.08.1924.	
8	Марковић Гојко ?	Видак	23.04.1928.	
9	Марковић Перица	Миле	1924.	
10	Пилиповић Никола ?	Пајо		
11	Пилиповић Радован	Миле	18.06.1924.	
12	Пилиповић Стеван	Милош	1926.	
13	Пилиповић Стево – Ђево	Перо	14.05.1925.	
14	Раичевић Стана	Спасоје	19.10.1924.	
15	Родић Даница	Тома		

Податке дали: Петар Стевов Кнежевић и Радован Милев Пилиповић.
Учитељ Шпиро Калезић је дошао после земљотреса, у јесен 1931. године.
Заменио је учитеља Вукмана Станковића.

Школска година 1932/33.

Учитељ Калезић Шпиро

Редни број	Презиме и име ђака	Име оца	Датум рођења	Датум смрти
1	Бунчић Милан – Миле	Јанко	29.03.1925.	1943.
2	Зорић Петар – Оштрић	Јован	20.08.1920.	
3	Јованић Смиља	Миле	1924.	
4	Кнежевић Мика	Душан	1924.	
5	Кнежевић Никола Ђукин			
6	Кнежевић Раде – Шебов, брат Русов			
7	Кнежевић Сока ?	Лазар – Лакић	1924.	1945.
8	Момић Славољуб ?	Јанко		
9	Петровић Милица	Глигор		
10	Пилиповић Јово – пасторак Мила Јованића			
13	Родић Даница	Тома		
14	Цимешић Славољуб	Милић	25.11.1924.	

Податке дали: Бошко Кнежевић и Бојана Вешковић.

Редни број	Презиме и име ћака	Име оца	Датум рођења	Датум смрти
1	Бокан Милева	Стеван		
2	Бркић Данило	Петар	23.07.1925.	1945.
3	Булатовић Верица	Мато	05.02.1927.	
4	Булатовић Станојка	Илија	12.1926.	
5	Вешковић Милорад	Божо	1926.	17.02.1994.
6	Дракулић Ангелина	Максим	27.05.1926.	
7	Емиш Адолф – Аљош	Адолф	25.11.1926.	
8	Зељковић Душан – Дујо	Милош	14.07.1926.	
9	“ Буро	Раде	1926.	1945.
10	Зорић Милка	Милош	10.01.1925.	13.02.1985.
11	Јовановић Божидар	Станко	07.01.1927.	21.12.1999.
12	Јововић Милица – Мика	Лазар	1926.	1995.
13	Калезић Јанко	Радован	01.07.1926.?	
14	Катић Милка	Никола		
15	Кецојевић Зорка – Маца	Машан	14.02.1926.	
16	Кецојевић Милутин – Мито	Илија	15.01.1927.	
17	Кнежевић Аранђел – Анђела	Пајо	1926.	03.12.1986.
18	Кнежевић Бошко – Боњо	Никола Барабић	15.02.1926.	
19	Кнежевић Даница	Марко Шарић		
20	Кнежевић Димитрије – Мита	Стево	1926.	26.02.1996.
21	Кнежевић Илија	Миле Јекин	26.10.1926.	
22	Кнежевић Марко	Дмитар	02.02.1926.	
23	Кнежевић Милан – Миљука	Миле “Високи”	15.12.1926.	
24	Кнежевић Милка	Никола Брко	30.03.1925.	
25	Кнежевић Митра	Јово Шарић		
26	Кнежевић Никола – Никица, посмрче	Никола	19.08.1925.	08.02.2001.
27	Крстић Милојка – Миља	Живко	1926.	
28	Марковић Гојко	Видак	1925.	1944.
29	Милутиновић Наталија	Митрашин	14.09.1927.	
30	Недић Милован	Никодин	1926.	28.06.1987.
31	Пауновић Милена	Јован	14.08.1925.	
32	Пауновић Нада	Јован	14.08.1925.	
33	Пилиповић Михајло	Марко	12.11.1925.	1996.
34	Пилиповић Никола „М”	Миле	1926.	27.10.1988.
35	Пилиповић Никола „П”	Пајо	15.05.1925.	
36	Рађеновић Вида	Никола		
37	Рађеновић Доста	Васо	11.07.1925.	
38	Раичевић Стојанка	Ристо	1927.	19--.
39	Тевавац Данило	Раде-Софија	23.07.1925.	194-.
	Види Бркић Данило	“ “	“	
40	Цицмиловић Милан – Шоро	Обрен	25.10.1925.	1944.
41	Цицмиловић Милева	Илија	02.10.1925.	18.05.2010.

Податке дали: Бошко Кнежевић, Миља Крстић и Милева Цицмиловић
Крстић Милојка - Миља, похађала:

1. разред 1933/34. у Карађорђевицу
2. “ 1934/35. у Удову
3. “ 1935/36. у Удову
4. “ 1936/37. у Удову.

Редни број	Презиме и име ђака	Име оца	Датум рођења	Датум смрти
1	Булатовић Милорад	Бајо	06.06.1927.	24.01.2009.
2	Бунчић Роса	Јанко		1934/1935.
3	Зелковић Јован – Јаблан	Раде	25.08.1927.	23.12.1999.
4	Јованић Јела	Миле	1926.	
5	Кнежевић Аранђел – Анђела	Пајо	1926.	03.12.1986.
6	Кнежевић Госпава	Јово Шарић		
7	Кнежевић Данило Дане мачкица	Никола Ковачев	05.12.1927.	
8	Кнежевић Дева – Девука	Никола Брко	31.05.1927.	
9	Кнежевић Милка – Милица	Вицо Шарић	27.01.1927.	10.04.1984.
10	Лондровић Нада	Радоје	1927.	
11	Оштрић Славко	Јован	1927.	
12	Пауновић Раде	Јован	1927.	19.12.1994.
13	Пилиповић Љубомир	Перо	1928.	1991.
14	Пилиповић Михаило	Марко		1996.
15	Пилиповић Светозар – Светко	Милош	23.11.1926.	
16	Продановић Ђуро – Ђурица	Мане	14.10.1927.	
17	Протић Катарина	Милош		
18	Раичевић Анђа	Спасоје	1927.	
19	Раичевић Душан	Радисав	07.07.1927.	
20	Раичевић Стојанка	Ристо	1927.	
Податке дали: Бошко Кнежевић, Данило Кнежевић Ковачев и Милорад Булатовић				

Редни број	Презиме и име ђака	Име оца	Датум рођења	Датум смрти
1	Булатовић Вељко	Мираш	19.12.1928.	
2	Булатовић Радивоје	Илија	01.10.1928.	
3	Жаркушић Раде	Миодраг	23.10.1928.	
4	Јовановић Мирко	Љубо	18.08.1928.	13.07.1990.
5	Јовановић Љубомир	Станко	1929.	
6	Јовановић Перса	Раде	07.02.1929.	
7	Јововић Велизар	Марко	14.08.1929.	19--.
8	Јововић Светислав	Лазар	1928.	
9	Калезић Милан	Јагош	11.06.1928.	22.02.1986.
10	Карановић Ђорђе	Раде	1928.	
11	Кецојевић Даница – Дана ?	Јагош	07.07.1928.	09.1948.
12	Кљајић Драган	Вукосав	1928.	
13	Кнежевић Милка – Миља	Марко Шарић	14.09.1928.	
14	Кнежевић Станко ? Син удовице Ђуке			
15	Кнежевић Стеванија ?	Михаило Црни	01.01.1930.	07.07.2008.
16	Кнежевић Цвета	Обрад	08.06.1928.	
17	Мрваљевић Бранко	Андрија – Шако	20.06.1928.	
18	Недић Катарина	Радоје		02.05.19--.
19	Недић Стана ?	Никодин	23.10.1928	20.10.1989.
20	Пеурача Раде	Цвијан	01.03.1928.	
21	Пилиповић Милева	Перо	14.08.1928.	
22	Пилиповић Сока	Душан	03.10.1928.	
23	Рађеновић Цвета	Никола		
24	Цимешић Чедомир	Милић	20.08.1928.	15.12.2002.

Редни број	Презиме и име ђака	Име оца	Датум рођења	Датум смрти
1	Булатовић Радован	Бајо	07.04.1929.	18.11.1997.
2	Булатовић Славка	Мато	18.04.1929.	19-- .
3	Вешковић Војислав	Радош ?	12.01.1930.	
4	Вешковић Нада	Веко	1929.	
5	Жаркушић Десанка	Миодраг	23.11.1930.	
6	Јованић Илија	Миле	15.03.1928.	
7	Јовановић Љубомир	Станко	23.02.1929.	
8	Јовановић Мирко	Љубо	18.08.1928.	13.07.1990.
9	Јововић Велизар	Марко	1929.	1990.
10	Јововић Светислав	Лазар	25.05.1929.	
11	Калезић Дојчило	Радован	1929.	
12	Калезић Милан	Јагош	11.06.1928.	22.02.1986.
13	Катић Станка	Никола	08.05.1929.	
14	Кљајић Милка	Вукосав	1930.	
15	Кнежевић Владимир	Никола Брко	28.08.1929.	
16	Кнежевић Десанка	Раде	18.07.1929.	
17	Кнежевић Јованка	Душан	1929.	
18	Кнежевић Милка	Никола Мијов	17.08.1929.	
19	Кнежевић Радован	Стево	04.03.1929.	03.06.1984.
20	Марковић Ђорђе – Ђока	Видак	23.04.1928.	
22	Миљановић Милица	Митар	03.1929.	
23	Момић Александар	Јанко	23.08.1929.	
24	Оштрић Миле	Јован	17.06.1928.	
25	Павковић Љубиша	Милан	24.08.1929.	
26	Пеурача Мара	Џвијан	1929.	
27	Пилиповић Дева	Ђукан	14.08.1929.	
28	Пилиповић Драган	Пајо	1929.	
29	Пилиповић Милица	Милош	03.03.1929.	
30	Поповић Олга	Владимир	01.10,1927.	
31	Радовић Владимир – Рако	Вукота	1927.	13.01.1997.
32	Трбојевић Босиљка	Ђуро	1929.	

Податке дали: Бошко Кнежевић, Десанка Кнежевић и Дојчило Калезић.
Према казивању Дојчила Калезића у први разред су уписана 33 ђака.

Редни број	Презиме и име ђака	Име оца	Датум рођења	Датум смрти
1	Банда Ружа ?	Душан	16.02.1930.	
2	Вешковић Бојана	Илија	26.11.1930.	
3	Вешковић Живка ?	Видак	06.05.1930.	
4	Вукобратовић Лука	Васо	31.10.1930.	†
5	Зељковић Сретен	Лазар	14.11.1930.	16.01.1996.
6	Калезић Томислав	Јагош	21.09.1929.	09.08.1999.
7	Кецојевић Драгица	Илија	28.06.1929.	
8	Кнежевић Анка	Миле Јекин	10.06.1930.	
9	Кнежевић Бојана	Васа Петрићев		
10	Кнежевић Вукосава	Мајка Ђука		
11	Кнежевић Михаило	Стевица Петрићев	1930.	

12	Кнежевић Стевка	Михаило Црни		
13	Кнежевић Стоја	Душан Ковачев	1930.	11.06.1994.
14	Лондровић Бранко	Радоје	17.09.1930.	
15	Марковић Драгица	Миле	1930.	
16	Милутиновић Надежда	Митрашин	24.02.1930.	
17	Недић Александар	Радоје	1930.	1945.
18	Недић Мара	Никодин	1930.	
19	Павковић Светозар – Свето	Михаило		
20	Пилиповић Крсто	Марко	1930.	
21	Пилиповић Раде	Душан	17.11.1930.	
22	Продановић Милан Рибица	Мане		
23	Рађеновић Здравко	Никола		
24	Раичевић Милосава	Радисав	1930.	
25	Цимешић Илија	Милић	23.08.1930.	05.03.2002.

Податке дали: Бошко Кнежевић, Бранко Лондровић и Анка М. Кнежевић.

Школска година 1938/39.

Учитељица Радуша Ивановић

Редни број	Презиме и име ђака	Име оца	Датум рођења	Датум смрти
1	Булатовић Драгица	Илија	11.05.1931.	
2	Булатовић Гојко	Мираш	28.08.1931.	
3	Бунчић Ката	Јанко	1931.	
4	Вешковић Љубинка	Божо	1931.	07.1994.
5	Зельковић Ружица	Раде	31.12.1931.	
6	Јејар Недељко	Анте	1931.	
7	Јовановић Живота	Драги	1931.	
8	Кнежевић Душан – Дуле	Никола Мијов	02.02.1931.	
9	Кнежевић Јован – Јово	Павле – Пајо Лукин	1931.	
10	Кнежевић Миле	Симота	19.12.1931.	
11	Марковић Јован – Јовица	Видак	20.01.1931.	
12	Милошевић Митар	Милан	1929.	
13	Миљановић Ђуро – Тачка	Митар	06.05.1931.	
14	Оштрић Анка	Јован	1931.	
15	Оштрић Никола – Никица	Јован	1929.	
16	Павковић Бојана – Цујка	Милан	1931.	
17	Пауновић Душан	Јован	1931.	14.07.1944.
18	Пилиповић Јован	Ђукан	08.10.1931.	
19	Пилиповић Станиша – Јана	Милош	1933.	
20	Поповић Вукосава – Дула – Вукица	Владимир	1931.	
21	Поповић Милојка – Мица	Јевто	1931.	
22	Радовић Александар	Вукота	14.10.1930.	
23	Раичевић Мара	Ристо	1931.	
24	Родић Саја	Тома	16.02.1931.	
25	Трбојевић Томислав	Ђуро	15.01.1931.	
26	Усурац Стево	Ђуро		

Податке дали: Душан Н. Кнежевић, Раде Пилиповић и Томислав Трбојевић.

Школска година 1939/40.

Учитељица Нада Јововић

ДРАГИША
И. КЕЦОЈЕВИЋ

Редни број	Презиме и име ђака	Име оца	Датум рођења	Датум смрти
1	Вешковић Јован – Јово	Видак	10.1932.	1995.
2	Вешковић Станица	Радош	1932.	
3	Жаркушић Десанка	Миодраг	1932.	1989.
4	Зорић Богољуб	Милош	1932.	20.10.1997
5	Зорић Божидар – Ђоћка	Михаило	19.06.1932.	01.07.1995.
6	Јововић Даница – Даша	Лазар	1932.	
7	Калезић Добривоје	Јагош	1932.	
8	Кецојевић Богољуба Љуба	Илија	27.04.1932.	
9	Кецојевић Душан	Јагош	20.09.1932.	26.10.1991.
10	Кнежевић Бојана	Јово Мијов	1932.	
11	Кнежевић Кћер Лакићева или Милева			
12	Кнежевић Миле	Симота	19.12.1931.	
13	Кнежевић Тодор – Тошо	Миле високи		
14	Лондровић Ангелина	Радоје	1933.	
15	Маликовић Мирко	Бошко	10.05.1932.	
16	Марковић Васо	Никола	16.05.1932.	
17	Милутиновић Латинка	Митрашин	24.06.1932.	
18	Недић Оливера – Вера	Радоје	1932.	04.10.1990.
19	Пеурача Мила	Џвијан	1932.	
20	Пилиповић Драган	Душан	15.10.1932.	
21	Пилиповић Душан	Марко	1932.	
22	Пилиповић Латинка	Данило – Дака	06.02.1932.	1942.
23	Поповић Душан	Владимир	1932.	
24	Раичевић Драгутин	Радисав	17.08.1932.	
25	Трбојевић Зора	Ђуро	1932.	
26	Џимешић Александар	Милић	19.08.1932.	

Податке дали: Душан Н. Кнежевић и Богољуба Кецојевић.

Школска година 1940/41.

Учитељица Ивановић Радуша

Редни број	Презиме и име ђака	Име оца	Датум рођења	Датум смрти
1	Вешковић Станица	Радош	1932.	
2	Вукобратовић Нада	Васо	13.07.1933.	
3	Јованић Ђука	Миле	1933.	
4	Јовановић Никола	Љубо	10.01.1933.	13.04.2010.
5	Јововић Ружица	Марко	15.01.1933.	
6	Кнежевић Ђорђе	Јован Душанов	05.09.1933.	
7	Кнежевић Звонимир	Душан	02.10.1933.	
8	Кнежевић Никола	Марко Шарић	1933.	19--.
9	Кнежевић Тадија	Илија – Швабо	10.1933.	
10	Кнежевић Шпиро	Никола Брко	04.04.1933.	
11	Лондровић Анка	Радоје	1933.	
12	Марковић Недељко	Никола	06.09.1933.	14.11.1986.
13	Миљановић Данило	Митар	10.10.1933.	
14	Оштрић Ђуро	Јован	02.05.1933.	
15	Пеурача Милка	Џвијан	1933.	
16	Пилиповић Јелка	Марко	1933.	
17	Радовић Благоје–Багиња	Вуксан	1933.	22.10.1976.

Према Радушином извештају од 25. септембра 1940. године у 1. разред је уписано 29 ученика, од којих: 19 дечака и 10 девојчица.

Податке дали: Јововић Ружица и Јовановић Никола.

Јовановић Никола потврдио да је учитељица била Радуша Ивановић.

Никола – Нине је стварно рођен 19. 12. 1932. године. Рођен је 6.12.1932. по православном календару, на Светог Николу. Зато је и добио име Никола.

У матичну књигу рођених је заведен датум: 10. 01. 1933.

УЧЕШЋЕ ЂАКА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ „КАРАЂОРЂЕ“ У ВАЖНИМ ИСТОРИЈСКИМ ЗБИВАЊИМА

Ђаци у Карађорђевићу су били деца бивших ратника и васпитавана су на традицијама вековне борбе за народно ослобођење и непокораване непријатељу сваке врсте. За време разних свечаности гуслари су певали јуначке народне песме, славећи јунаштва Марка Краљевића, Милоша Обилића, Баја Пивљанина, Стојана Јанковића и осталих народних јунака, бораца против Турака и осталих непријатеља. За време крсне славе деца су у својој властитој кући слушала гусларе који су величали борбу народа и народних јунака против Турака, црних Арапина, Мусе Кесеције и осталих непријатеља и окупатора.

Гусле су тада биле једини народни музички инструменат преко кога се у народу ширила национална свест, учила историјска прошлост и спасавала од заборава славна историја српског народа. У свакој српској кући гусле су заузимале почасно место. Висиле су на зиду поред славске иконе. И домаћини који нису знали да гуслају имали су у кући гусле на којима су посетиоци гуслари певали јуначке песме. У народу је била добро позната изрека: *„Где се гусле у кући не чују ту је мршва и кућа и људи!“*

Поједини прослављени гуслари су ишли из места у место и приређивали гусларске вечери. Те вечери су биле добро посећене, а одржаване су у великим салама. На гусларско вече су обавезно долазили домаћини са супругама и децом. Понекад је интересовање било тако велико да је исти гуслар морао да одржи по две три вечери узастопно. Остао ми је у сећању гуслар Раде Ивановић, који је у току више зима одржавао гусларске вечери у ђевђелијском и дојранском срезу и продавао своје песмарице, са својом сликом на насловној страни. Све његове вечери су биле добро посећене, како у градовима тако и у селима.

Сви ти путујући гуслари су, у сваком селу и граду, организовали посебне приредбе за ђаке и то у учионицама. Те приредбе за ђаке су биле бесплатне, а на њих је понекад дошла и понека мајка или отац. За ђаке је то била посебна част, најпре разговор са гусларем а затим слушање јуначких песама, од којих су неке тада први пут чули.

Учитељи су у току редовних предавања из историје развијали у ђацима националну свест и, на примерима јунака из народних песама, показивали им како се треба борити за отаџбину и слободу. У главице те деце су се урезивала имена прослављених српских народних јунака из богате и славне историјске прошлости, почев од Немањића, па преко Чарнојевића, Првог и Другог српског устанка, Куманова, Брегалнице и Првог светског рата до ослобођења и уједињења.

Трећа деценија двадесетог века обиловала је збивањима која су забринула све паметне људе, па и бивше ђаке, тада већ зреле људе, који су осетили да се нешто тешко „иза брда ваља“.

Деветог октобра 1934. године у Марсељу је убијен Александар I Карађорђевић, краљ Југославије. Он је био прва жртва Другог светског рата. Са њим је убијен и Луј Барту, министар спољних послова Француске. За Краљем је проливано доста народних суза. Народ

је наслутио своју тешку судбину јер је изгубио свога ослободиоца. Знало се да је са Краљем убијена и Југославија. Што је најжалосније, са Краљем је убијена и Србија. Од Априлског рата 1941. године, са оснивањем Независне државе Хрватске и уласком окупаторских трупа у Србију, почело је распарчавање српске земље и отимање дела по дела. Најсвежије је најсрамније отимање и окупација Косова и Метохије 1999. године.

Напад Мусолинија на Абисинију, њено освајање и бекство цара Хаиле Селасија из властите земље, био је нови разлог за забринутост. На далеком истоку беснео је рат. Јапанци су освајали део по део Кине. Било је то далеко од нас, али је и то било забрињавајуће. Хитлер је окупирао Аустрију и дошао на границу наше државе. Сећам се речи професора Александра Ковачевића, директора гимназије у Ђевђелији: *„Хитлер је на граници! Учиће, децо, немачки биће вам пошребан да се бориће против Немаца, јер преће да нас освоје и покоре. Мораћеће да се бориће против њих а лакше ће вам бити ако познајете њихов језик“*. Професор је предавао немачки језик, а горњи његов савет је била последица изјаве једног ученика да не воли да учи непријатељски језик. Као учесник балканских и Првог светског рата професор је знао какав опасан непријатељ је дошао силом на нашу границу.

Хитлер је започео напад на Чехословачку. Запретио је Данцигом и отпочео Други светски рат нападом на Пољску. Енглеска и Француска су му објавиле рат, а нису биле спремне за ратовање. За кратко време Хитлер је завршио рат на Западу и прешао на Мађарску, Румунију и Бугарску.

За то време Мусолини је водио у Албанији рат против Грчке и дошао у врло тежак положај. У јесен 1940. године Италијани су бомбардовали Битољ испитујући (не)спремност Југославије за ратовање. Грци су угрозили Италијане напредујући у Албанији, а Енглези су почели из Египта искрцавање у Грчкој.

За све ово време Југославија је настојала да остане по страни од ратних збивања. Многи Карађорђевићани, бивши ђаци, позивани су на двомесечне војне вежбе и то више пута. Онима који нису позивани на вежбу подељене су пушке да их имају за случај изненадног рата. Народ је био забринут јер нико није видео разуман излаз из врло тешке ситуације.

Знамо како је почео рат 6. априла 1941. године. Немци су са механизацијом упали из Бугарске и 7. априла увече били у Карађорђевићу. Већ првог дана рата пуцали смо на немачке извиђачке авионе али они то нису осећали. Првог дана рата, ми бивши и тадашњи ђаци, прикључили смо се југословенској војсци и изразили спремност да учествујемо у борбама. Примљени смо као добровољци. Заједно са војском одступили смо у Грчку и прикључили се Грцима и Енглезима. У одступању Енглези су пружили Немцима јак отпор и успорили напредовање њихове механизације кроз Грчку. Бегунцима из Југославије омогућавали су да свакодневно одступају држећи фронт целог дана и одступајући током ноћи до места где би стигли избеглице. На томе месту би образовали нову одбрамбену линију и остајали на положају целог наредног дана. И тако све до најјужније тачке на

Пелопонезу, до пристаништа Каламати, одакле су планирали да одступе у Египат. Немци су их омели у тој намери, заробили и њих, и Грке и Југословене. Војна лица су одвојили од цивила и спровели у војни сабирни логор. Касније су их бродовима превезли до Солуна. Из Солуна су их железницом одвезли у заробљеништво у Немачку. Цивиле су пустили.

Из Грчке смо се враћали по групама и како је ко могао. Они Карађорђевчани који су били војни обвезници и мобилисани имали су разне судбине.

У тешким ратним условима та деца, већ одрасли људи, стали су на браник отаџбине не жалећи ни своје животе.

Првог дана рата Раде Бокан се налазио на струмичком фронту. Јуришао је на немачки тенк и пресечен митраљеским рафалом. Сахрањен је на гробљу у Новом Селу код Струмице. После рата његови посмртни остаци су пренети и сахрањени у гробљу у Карађорђевцу.

Резервни потпоручник Спасоје Јововић је, 7. априла 1941. године, на челу чете резервиста из околине Велеса, дочекао немачку моторизовану колону у рововима код села Радичева близу Струмице. У неравноправној борби са надмоћном немачком тенковском колоном Јововић је рањен у руку, главу и ногу. Као заробљеник лечен је у болницама у Струмици и Скопљу. Лечио га је заробљени доктор Мисирлић, послератни управник Железничке болнице у Београду. Уз Мисирлића је био и један лекар Јеврејин. Они су у Скопљу организовали бекства из болнице Јововића и многих других рањеника. После рата Јововић је живео у Београду. Био је начелник финансијског одељења у општини Врачар. Умро је у Железничкој болници у Београду и сахрањен са куршумом у челу.

Боро Поповић је био на одслужењу војног рока кад је почео Априлски рат. Заробљен је и одведен у заробљеништво. После рата је остао у емиграцији. Сада живи у Чикагу.

Јован Јововић је заробљен као мобилисани резервиста и одведен у логор у Цумаји у Бугарској. Успео је да побегне из логора и врати се кући.

Десетог априла једна немачка патрола је дошла изненада пред кућу Николе Кнежевића Брка и затекла пред кућом 10 младих људи. Један од њих је био резервни официр, који је дан раније добежао са струмичког фронта. Остала деветорица су били младићи, бивши ђаци школе. Од њих је само један био служио војску. Остала осморица још нису били стасали за војску. Немци су покупили сву десеторицу и спровели у суседно Удово. Одатке су их врло брзо одвели у заробљеништво у Немачку.

Миливоје Косановић је био насељен из села Горња Мочила, општина Раковица, срез Слуњ. Његов син Богдан је био младић и још није био стасао за војску. Првога дана рата Богдан се придружио групи официра као добровољац. Са њима је одступао кроз Грчку до Каламатија на Пелопонезу. Немци су официре одвојили од цивила и спровели у војни сабирни логор, а касније су их одвезли у заробљеништво у

Немачку. Богдан је остао са цивилима. Кад се стање смирило цивили су почели да се враћају својим кућама, па и Богдан. У Ђевђелији га Бугари скину са воза и одведу у срески затвор. Он побегне из затвора, добежи на железничку станицу и уз помоћ једног железничара утовари се у воз за Скопље. Није се усудио да из воза изађе у Удову, јер није био сигуран да му је породица жива. У Скопљу га Бугари поново ухапсе, а он поново побегне. После многих тешкоћа некако стигне у Београд. Немци га ухапсе и предају жандармима да га спроведу у неки логор. Жандарми му омогуће да пређе у Земун. На крову препуног вагона је путовао до Загреба. После правих вратоломија стигне у своје родно Горње Мочило и придружи се устаницима, који су већ у априлу организовали отпор против усташа и са њима остао до краја рата. Богдан је једини носилац Партизанске споменице 1941. из Карађорђевића.

Насељеник Перо Пилиповић је био добровољац на Солунском фронту и васпитавао је своју децу да воле отаџбину и да у свако време буду спремни да и живот дају за њу. Његов син Никола је био у кадру кад је почео рат. Избегао је заробљавање и дошао кући. Бугари су Пера и многе друге Карађорђевићане протерали у Србију крајем 1941. године. У пролеће 1942. године су као избеглице дошли у село Велика Јасикова у срезу крајинском.

Задојен слободарским идејама Никола је одлучио да се бори против истог непријатеља против којег се борио и његов отац Перо. Од маја 1942. године Никола је био у Жагубици у одреду у коме је било 40 људи. Другог октобра 1942. године Немци су, изненадним препадом, заробили цео Николин одред. У питању је била издаја једног Недићевог официра. Одвели су их у Пожаревац где су преноћили а сутрадан их је Фелдјандармерија спровела до логора на Сајмишту. На Сајмишту су 28. новембра утоварени у железничке вагоне и, преко Зиданог Моста, одведени у злогласни логор Маутхаузен у Аустрији. У томе логору је Никола преживео све страхоте које су уништиле многе логораше. Логор је ослобођен 5. маја 1945. године. Никола је једини Карађорђевићанин који је био у Маутхаузену и преживео његове страхоте.

Многи млади Карађорђевићани, бивши ђаци, најискренији родољуби, пошли су да се боре против истих непријатеља и окупатора против којих су се борили и њихови очеви. Многи су и изгинули борећи се против непријатеља. Нажалост, било је и међусобних жртава, непотребних и неразумних.

STATE NATIONAL SCHOOL "KARADJORDJE" IN THE COLONIZED
VILLAGE OF KARADJORDJEVAC 1922–1941, PART II

This is the story about children who had been attending the primary national school called "Karadjordje" in their colonist village of Karadjordjevac. Settled from the different Serbian territories, the inhabitants of Karadjordjevac soon became friendly with each other and begun a successful joint life in the new surroundings. Very soon they established good connections of cooperation with the inhabitants of the surrounding villages and the county place, small provincial place of Valandovo.

For the first two years, Karadjordjevac did not have its school so the pupils went on foot to then neighboring villages of Gradec and Pirava.

Parents, mostly of robust Dinar type, raised their children in the spirit of love towards the school, telling them always that "the man without school is a blind man" and that the time had come when a peasant too had to be educated in order that he could secure for himself a decent life. Parents would respect the teachers and their advice on how to raise their children. Mothers followed the advice of the schoolteachers, male and female, regarding the orderliness and hygiene of the pupils. A mother would inspect each of her schoolchildren, sometimes two or three at the same time to see if they were washed properly, whether their necks were clean, whether they had washed their ears and legs and whether they had trimmed the fingernails.

The children were taking their obligations seriously and were fulfilling them completely. Little did they know that this was just an introduction into a serious world in which they would come across many difficulties, and often meet with insurmountable obstacles. In the first days of their education not even their teachers knew how high some of the pupils would reach, how much the pupils would surpass the teachers in their education and social position.

The school welcomed naïve peasant children, brought up in the spirit of patriarchy to obey the elders, to love each other and listen to their parents' advice. Their initial goal was to finish the primary school because they did not know of any other or higher school. They did not know then what kind of education a teacher, priest or a doctor should have and they did not even come across other professions.

These children were future teachers, professors, doctors, engineers and other experts and not one of them on the first day of their school could even imagine that he would become an important figure. Their parents knew this, so they advised them to be excellent pupils, promising them that they would send them to higher education. Some of the children succeeded in being excellent pupils and some of them did succeed in finishing the highest of schools.

In the difficult war times these children, now grown-ups, defended their country not sparing themselves. The mortal remains of the young men from Karadjordjevo who sacrificed themselves so unselfishly for the freedom of those who remained alive lie in different parts of Yugoslavia. Let their ashes lie in peace.

